

Samenvatting hoofdstuk 3

“Natuur en landschap”

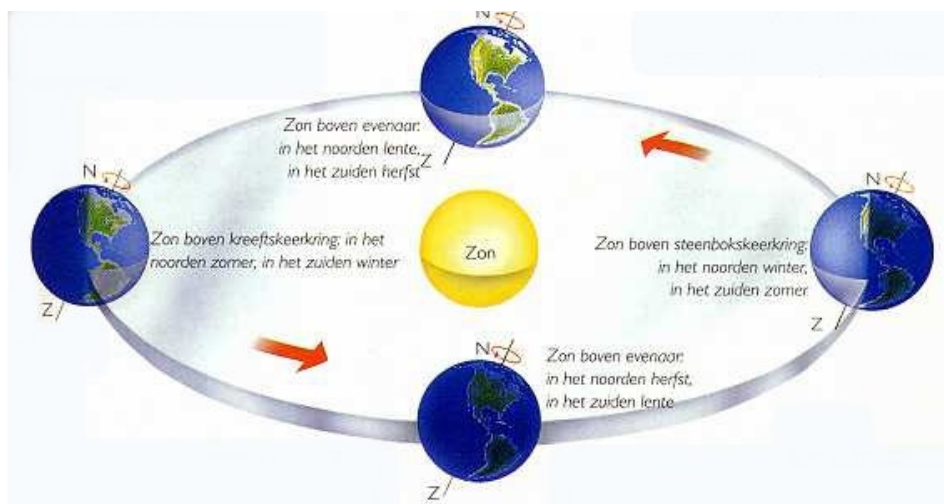
De aarde waarop wij wonen is verdeeld in twee delen. Het noordelijk halfrond en het zuidelijk halfrond. In het midden daarvan ligt de evenaar. Rond de evenaar is het altijd lekker warm, het hele jaar. Denk maar eens aan Midden-Afrika en Zuid-Amerika. Bij ons is dat niet het hele jaar het geval. Dat komt omdat wij verder van de evenaar afliggen. Hoe verder je daar van af ligt, hoe kouder het wordt. Denk hierbij maar eens aan Scandinavië en de noordpool.

Hier duurt de winter ook langer. In Noorwegen, Zweden en Finland sneeuwt en vriest het van september tot mei.

In het noorden van de wereld komt de zon in de winter bijna niet op. Het is dan erg lang donker. Maar in de zomer gaat de zon weer veel minder onder. Dan is het dus weer veel langer licht dan bij ons. Tussen 21 en 22 juni gaat de zon in Scandinavië zelfs helemaal niet onder. Het is dan de hele nacht licht. Die nacht heet midzomernacht.

In Nederland duurt de zomer van 21 juni t/m 21 september. De winter duurt van 21 december t/m 21 maart. Dit komt omdat de aarde om de zon draait.

Hier doet de aarde een jaar over. De aarde staat een beetje scheef. Als het zuiden naar de zon wijst, dan krijgen zij meer zon. Het is daar dan zomer. Als het op het zuidelijk halfrond zomer is, dan is het bij ons (het noordelijk halfrond) winter. En andersom natuurlijk ook.

Dat het ook dag en nacht wordt komt door het draaien van de aarde. De aarde draait niet alleen om de zon, maar ook nog om zijn eigen as. Als Nederland naar

de zon wijst dan is het dag, als de aarde andersom staat, dan is het nacht. Als het bij ons nacht is, dan is het aan de andere kant van de wereld dag.

In dit hoofdstuk gaan we het vooral hebben over Scandinavië. Hieronder verstaan we de landen: Noorwegen, Zweden, Finland, Denemarken en IJsland.

Noorwegen, Zweden en Finland zijn erg groot. Hierdoor varieert het klimaat erg in een land. In het noorden heerst een ander klimaat dan in het zuiden. Het noorden van Scandinavië is weer verder van de evenaar, dus veel kouder. Doordat de temperatuur in één land varieert, varieert ook het landschap.

Er zijn toendra's, fjorden en meren, bergen en bossen en landbouw.

De toendra's komen voor in Lapland (dat is het noorden van Noorwegen, Zweden en Finland). Toendra's zijn vlaktes waar bijna niets groeit, alleen wat gras, mos en een enkele struik. Op de toendra's leven rendieren.

Een toendra in Lapland

In het vorige hoofdstuk hebben we al geleerd over fjorden. We hebben toen ook al gezien dat zij voorkomen in Noorwegen. We hebben nog niet geleerd hoe fjorden zijn ontstaan. Ze zijn heel lang geleden ontstaan toen er in heel Scandinavië een dik pak ijs lag. Dat ijs schoof van de bergen en schuurde onderweg over het land. Zo ontstaan inhammen.

Een fjord

Een gletsjer

Er is ook nog het Scandinavische Hoogland. De naam zegt het al, land dat hoog ligt: bergen dus. Net als op de toendra's groeit er niet veel en in de winter zijn er gletsjers.

In de zomer gaan die gletsjers weer smelten. Dat water loopt dan van de bergen af. Dat stromende water gebruiken de Noeren en Zweden om stroom te maken. Het water dat van de bergen komt vangen ze op in stuwwerken. Hier wordt het water tegengehouden door een grote dam, een stuwdam. Als ze het luik in de stuwdam openzetten, valt het water er met alle geweld door. Het water valt dan naar beneden en komt op een groot rad (turbine) die dan gaat draaien. Hierdoor komt een dynamo op gang die elektriciteit maakt.

Een stuwdam

In het noorden van Scandinavië is het dus erg koud. In het midden en het zuiden is dat wat minder. Er zijn ook wel bergen, maar dan minder. Er liggen veel bossen en heel veel meren. Ze noemen dat gedeelte dan ook het laagland. In dit gedeelte van Scandinavië wonen de meeste mensen.

Het kleinste land van Scandinavië heet Denemarken. Dat lijkt qua klimaat en begroeiing wel op Nederland. Het is vlak en er zijn veel landbouwgebieden. Aan de kust zijn duinen en ze hebben ook polders.

Omdat er in het zuiden en midden van Scandinavië veel bossen zijn, werken veel mensen in de bosbouw (vooral in Finland en Zweden). Denk hierbij aan de houtindustrie, waar ze meubels en lucifers maken. En aan de papierindustrie.

Door de fjorden werken ook veel mensen in de visserij (met name in Noorwegen). Op reusachtige boten gaan ze de Noordzee op en vangen de vis met

grote netten. Een vissersboot

In de zee zit niet alleen vis, maar ook olie en gas. Voor de kust van Noorwegen liggen booreilanden. Dit zijn door mensen gebouwde eilanden in de zee waar machines op staan die de olie uit de grond halen.

Een booreiland

In de Scandinavische landen spreken ze niet dezelfde taal. Elk land heeft zijn eigen taal. De talen lijken wel op elkaar. Het geld lijkt in de landen ook op elkaar. Ze betalen met kronen. Alleen in Finland betalen ze met de euro.

De Scandinavische landen doen veel samen, zoals t.v-programma's, zorgen voor het milieu en ze hebben samen een luchtvaartmaatschappij (SAS Skandinavian Airlines Systems). Finland heeft een eigen luchtvaartmaatschappij.

Het leven in Scandinavië ziet er anders uit dan in Nederland. Als er een kind wordt geboren, mag één van de ouders een jaar thuisblijven. Na dat jaar gaat die ouder weer werken. Meestal werken allebei de ouders. De kinderen gaan dan naar een crèche. Als de kinderen oud genoeg zijn, gaan ze naar school. Als de school uit is en allebei de ouders werken, gaan ze naar een soort buurthuis.

De Scandinavische landen zijn erg rijk. Zij horen bij de rijkste landen van Europa. Het verschil tussen arm en rijk is er erg klein. Ze proberen hun rijkdom goed te verdelen. In Zweden bijvoorbeeld zijn de dokter en het ziekenhuis gratis.

EXTRA

In het puntje van Scandinavië (in het noorden van Zweden, Noorwegen en Finland) wonen de Samen (ook wel Sami's genoemd). Dit is een volk dat geen eigen land heeft. Langs de kust wonen de Zee-Samen. Zij leven van de visvangst. Er zijn ook Bos-Samen. Zij zijn houthakkers of werken in de houtfabriek. En er zijn Berg-Samen. Zij leven van de rendieren. Ze trekken ook met de kudde mee.

Sami zijn trouwens goed bedreven in handwerk , het maken van kleden , kleding , handschoenen , mutsen en bontlaarzen van rendierbont , maar waar ze vooral beroemd om zijn , zijn hun messen . Veel Zweden op het platteland , vooral in het noorden en de bergstreken , hebben een mes dat gemaakt is door de Sami.

rendieren en een "Sami"

Bron: Wijzer door de tijd uitgegeven door Wolters Noordhoff (alleen voor gebruik leerlingen De Kleine Beer)

Oefenvragen:

1. Hoe heet de denkbeeldige lijn rond de aarde?
2. Welke landen vormen samen Scandinavië?
3. Waar wonen de meeste mensen van Scandinavië en waarom?
4. In welk Scandinavisch land mag je wild kamperen?
5. Wanneer is de Midzomernacht?
6. Wanneer begint de zomer in Nederland en wanneer eindigt de zomer?
7. Wanneer begint de winter in Nederland en wanneer eindigt de winter?
9. Wat is een toendra?
10. Wat is een fjord en hoe ontstaan ze?
11. Wat is een Gletsjer?
12. Waarvoor is een stuwdam?
13. Hoe gebruiken de Noren en de Zweden de stuwdam?
14. Welk land lijkt qua klimaat en begroeiing wel op Nederland?
15. Wat voor soorten Samen zijn er?

Veel succes!

